

**In Hoc Libello Pontificii Ora||toris continetur legatio, in
co[n]uentu Noremburgensi,|| Anno. M. D. xxij. inchoato,
sequenti vero finito ex-||posita, vna cum instructione ab
eodem legato|| ...**

Hadrian <VI., Papst>

Noremburgæ, 1523

VD16 K 320

70 Qvibvs Artibvs Iudices Ecclesiastici causas promiscuas, quæ coram
ciuili etiam magistratu in iudicium deduci possunt, sibi solis vindicare
conentur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65406](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65406)

Deinceps quum inter virum atq; foeminam de pangen-
dis matrimonialibus sacris illis foederibus, negocium quod ⁶⁹
inter eos forte agebatur, eousq; processit, q; ab alterutra parti
um matrimonij contractus, ex pactionibus illis, ratus, perfec-
tusq; praetendatur. At inficietur altera, datumq; est, ab alte-
ra alteri personae vestium, aut alioqui mundi muliebris quida-
pium, tanq; arrabonis loco, adseruandum ac custodiendum.
Accidatq; deinde, vt asserti contractus matrimonij, s. contem-
platione cōtrahentes, ad ecclesiasticum perueniant tribunal,
ac ibidem per sentētiā, in diuersum ire iubeantur, separenturq;
Tum iudex ille ecclesiasticus inique hoc sibi in hac cau-
sa praetendit interesse. Nimirum, vt omne quicquid hinc inde
arrabonis vice traditū sit, vt hoc sibi cedat tanq; cōmissum.
Id quod nedum contra omnia iura, sed & æquitatem atq; hon-
nestatem ipsam proculdubio est.

QVIBVS ARTIBVS IVDICES ECCLESIASTICI
causas promiscuas, quæ coram ciuili etiam magistratu in iur-
diciū deduci possunt, sibi solis vendicare conentur.

Item, licet complures sint causę ita promiscuę iurisdictionis ⁷⁰
nis, vt scđm iura cōmunia apud ecclesiasticos atq; ciuiles iur-
dices agitari & puniri possint, sapiuscule tamen euenit, vt
quum ciuiles iudices, cōcessam sibi hac in re prouinciā &
iurisdictionē administrare atq; exercere velint. Quod id ipm
ne faciāt per iudices ecclesiasticos, sub excōmunicatiōis pœ-
na eis interdicitur, prohibeturq;. Quod si diutius praestare
deberet, breui ecclesiastici iudices a ciuili magistratu, eiusq;
iurisdictione quascūq; etiā causas eximerēt, suq; assererent dis-
tioni. Id quod Casareæ Maiest. ceterisq; Imp. Romani mem-
bris graue est, & intolerabile. Et quanq; scđm iura commu-
nia, manifesta periuria atq; adulteria, maleficorumq; praestis-
giæ, ac consimiles aliæ causæ, per Ecclesiasticos ac ciuiles
iudices, promiscuum, vter occuparit, ciuilit̄er pro tempo-
re plecti possint, habeatq; ita preuentio hac in re locum. At.

F ij

tamen ecclesiastici iudices contra omnia iura, causas huiusce
modi, solis sibi, suæq; iurisdictioni vsurpare conantur. Quod
ipsum iurisdictioni civili nõ ferendum est onus ac grauamẽ.

QVEMADMODVM CAVSÆ PROPHA-
næ sub prætextu, denegatæ executionis ad ecclesiasticorum
consistoria trahuntur.

71

Item si quãdo personæ laicæ in causis etiã omnino pro-
phanis, a iudicibus ecclesiasticis citationes impetrare conen-
tur, prætantq; magistratum civilem, debitã sibi iuris exe-
cutionem facere neglexisse, anteq; summarie saltem per euis-
dens aliquod docuerint instrumentum, iustitiã, vt querun-
tur, sibi denegatã, citationes tamen, atq; alij iudiciarij pro-
cessus a iudicibus ecclesiasticis ad solam petentiũ quarelã
his decernuntur. Q; si deinceps ad petitionem, vel civilis ius-
dicis, aut partis in ius vocatæ, causæ huiuscemodi ad ordi-
narium tribunal remittantur, præfigitur, civili iudici per bre-
ue quatuor hebdomadarum, puta tempus fatale, intra quod
actoris intentioni & quærimoniæ ex integro, atq; ex asse exe-
cutionis ordine satisfaciãt. Ac si in arctissimo ita p̄stituto ter-
mino, sententiã diffinitiuã, aut non fertur, vel executioni la-
ta non mandatur, libertatem dehinc iudex ecclesiasticus dat
actori laico, coram suo tribunali, vltèrius procedendũ, fitq;
non raro, (mirum hoc auditu) vt causa, quæ intra mensis spa-
cium coram civili consistorio agitari, peragiq; debebat, q̄
hæc eadem apud ecclesiasticum iudicem triennio, aut eo am-
plius pendeat, hinc indecisa.

72

Aiunt præterea iudices ecclesiastici, in talib; casibus, pro-
phanas ad se causas pertrahere sibi licere, si magistratus ci-
uilis in administranda iustitiæ executione negligens inuenia-
tur: e regione tamen ferre minime possunt, vt in pari casu
idem iuris cum eis seruetur. Nimirum vt in causis ecclesiasti-
cis quispiã de neglecto cultu iustitię ab ecclesiasticis apud
laicos, aut civiles magistratus conqueri, ac iustitiã sibi per